

การทำบัญชีครัวเรือนแบบมีส่วนร่วมในยุคโควิด-19 เพื่อวางแผนจัดการทางการเงิน กรณีศึกษา: ตำบลไผ่พระ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

THE PARTICIPATORY HOUSEHOLD ACCOUNTING IN COVID-19 ERA FOR FINANCIAL PLANNING CASE STUDY: PHAI PHRA SUBDISTRICT, BANG SAI DISTRICT, PHRA NAKHON SRI AYUTTHAYA PROVINCE

ณัฐพัชร อภิวัดไพศาล, ชนัญชิตา อรุณแห

Nathapat Aphiwatpisan, Chananchita Aroonkhae

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage

Corresponding Author E-mail: nathapat.a@vru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพบริบทด้านอาชีพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศึกษาการรับรายจ่ายครัวเรือน ศึกษาภาระหนี้สินครัวเรือน และวางแผนทางการเงิน กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลไผ่พระ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 145 ครัวเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยสมุดบันทึกบัญชีรายรับรายจ่าย และแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าประชากรในตำบลโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 90 ของผู้มีงานทำประกอบอาชีพเกษตรกรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนพบว่า มีการรวมกลุ่มฝึกทักษะอาชีพโดยใช้วัดอุทิศเป็นชุมชนเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น มีรายรับเฉลี่ย 16,325.68 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน รายจ่ายเฉลี่ย 11,382.27 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ก่อนทำบัญชีครัวเรือนรายจ่ายคิดเป็นร้อยละ 65.02 ของรายรับ หลังทำบัญชีครัวเรือนรายจ่ายคิดเป็นร้อยละ 58.82 ของรายรับ มีเงินเก็บเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 6.2 จำนวนครัวเรือนร้อยละ 38 มีภาระหนี้สิน หนี้สินที่พบมากที่สุด 3 ลำดับคือ หนี้จากการผ่อนรถยนต์ รองลงมาคือหนี้เงินกู้ยืมธนาคาร ธกส. และหนี้จากการผ่อนมอเตอร์ไซด์ หลังจากทำบัญชีครัวเรือนพบว่า ร้อยละ 16.36 หมดหนี้ และร้อยละ 43.64 หนี้สินลดลง แนวทางการวางแผนจัดการทางการเงินได้แก่ การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สิน มีเงินออมที่เหมาะสมและนำส่วนที่เหลือไปลงทุนให้เกิดมูลค่าเพิ่มในอนาคต

คำสำคัญ: บัญชีครัวเรือน; การมีส่วนร่วม; การเงิน

Abstract

The objectives of this research article were to study the context and lifestyle, income-expense household, household debt, and to give guidelines for financial management plans. The sample size 145 households living in Phai Phra Sub-District, Bang Sai district, Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province, Data were gathered using income- expense accounting books and the semi- structure interview. Data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and content analysis.

Results indicated that most of the population in the Sub-District, 90% were engaged in agriculture. The way of life of the people in the community was found that there was a group to practice vocational skills using raw materials in the community as local wisdom. Households had a mean income of 16,325.68 baht per month per household. Average expenditure was 11,382.27 baht per month per household. Before making account household expenses accounted for 65.02% of income, after making account, household expenses accounted for 58.82% of income resulting in increased savings from 6.2 percent. 38% of households were in debt The three most common debts were car loan debt. followed by debt from bank loans and debt from motorcycle installments. After doing household accounting, it was found that 16.36% were out of debt and 43.64% had reduced debt. Financial management planning includes increasing income, reducing expenses, reducing debt, having appropriate savings and investing money to create future added value.

Keywords: Household Accounting; Participatory; Financial

บทนำ

การทำบัญชีครัวเรือนคือการจดบันทึกการรายการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของครอบครัว ข้อมูลที่บันทึกคือข้อมูลที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจในปัจจุบัน ช่วยทำนายอนาคตได้ การทำบัญชีครัวเรือนในด้านเศรษฐกิจคือการบันทึกการรับรายจ่ายที่รัฐบาลพยายามส่งเสริมให้ประชาชนทำ จะบันทึกแหล่งที่มา จำนวนเงินของรายรับรายจ่ายในแต่ละวันแล้วสรุปในแต่ละเดือนว่าครอบครัวมีรายรับรายจ่าย มีเงินคงเหลือเท่าใด (ภัทธา เรื่องสิทธิสัญญา, 2555) ทั้งนี้ไปวิเคราะห์ต่อว่า สามารถเพิ่มรายรับทางใดได้บ้าง รายจ่ายใดสามารถลดลงได้ เช่น ค่าเสื้อผ้า ค่าซ่อมแซม ค่าอาหาร รายจ่ายใดตัดออกได้บ้าง เช่น บุหรี่ เหล้า การพนัน และยังก่อให้เกิดประโยชน์ในการวางแผนทางการเงินของครอบครัว ให้เป็นคนมีเหตุมีผล

ใช้จ่ายพอประมาณ การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต ตามปรัชญาชีวิตความพอดี และความพอเพียง ครัวเรือนสามารถเรียงลำดับความสำคัญของรายจ่ายได้ และสามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินให้ครอบครัวมีเงินพอใช้และเหลือเก็บ อย่างไรก็ตาม ข้อควรระวังในการทำบัญชีครัวเรือนคือ การลืมการบันทึกบัญชี ความเข้าใจผิดในรายการบัญชี การคำนวณตัวเลขผิด ทั้งนี้จะส่งผลให้จำนวนเงินที่มีกับตัวเลขทางบัญชีไม่ตรงกัน และเกิดผลกระทบในการวางแผนจัดการทางการเงินผิดพลาด ดังนั้นครัวเรือนจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้กับบุคคลใกล้ชิดที่มีความเชี่ยวชาญ หรือการศึกษาค้นคว้าจากตำรา แหล่งความรู้ทางอินเทอร์เน็ตเพื่อให้บันทึกและจัดทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้อง

จากสภาพบริบทของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา แหล่งข้อมูลทฤษฎีชี้ให้เห็นว่า โดยส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างทั่วไปและค้าขาย (องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่พระ, 2565) ทั้งนี้การสอบถามในเบื้องต้นจากผู้นำชุมชนพบว่า ไม่มีการทำบัญชีครัวเรือนประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีหนี้สินที่เกิดจากการประกอบอาชีพ โดยกู้เงินมาเพื่อทำกิน เช่น การปลูกข้าว ทั้งแหล่งเงินกู้ในระบบ ได้แก่ นายทุน และแหล่งเงินกู้ในระบบ ได้แก่ ธนาคาร เพื่อนำมาประกอบอาชีพ เมื่อได้เงินจากการประกอบอาชีพก็จะนำไปชำระหนี้พร้อมดอกเบี้ย เมื่อต้องการใช้เงินเพื่อการประกอบอาชีพอีกก็จะกู้ยืมอีก ทำเช่นนี้เป็นวงจรต่อเนื่องกันไป ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีเงินออม หรืออาจมีเหลือบ้างเล็กน้อย แต่โดยส่วนใหญ่ไม่มีเงินเหลือสำหรับอนาคตในระยะยาว ไม่มีเงินเหลือพอที่จะนำไปลงทุน สำหรับการทำบัญชีครัวเรือนนั้นพบว่าประชาชนไม่ได้ต่อต้านในการทำบัญชี แต่สาเหตุที่ไม่ได้ทำเพราะไม่มีความรู้ในด้านบัญชี และบางส่วนก็ยังไม่เห็นถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการทำบัญชี

งานวิจัยในอดีตที่ผ่านมาพบว่า ระดับการศึกษาและรายได้รวมของครัวเรือนไม่ส่งผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน (สายสมร สังข์เมฆ, 2559) ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำบัญชีครัวเรือนคือ ความรู้ความเข้าใจในการบันทึกบัญชี (อารยา อิงไพบูลย์กิจ, 2559) แต่คนในชุมชนขาดความรู้ทางบัญชี ความรู้เกี่ยวกับต้นทุน (นลินี อัสวธิติสกุล และคณะ, 2563) ขาดความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทรายรับรายจ่าย การบันทึกรายรับรายจ่าย การทำบัญชีอย่างง่าย (สรียา วิจิตรเสถียร, 2559) สำหรับบางชุมชนอาจมีความรู้ทางบัญชีบ้างในระดับปานกลางแต่ก็ยังไม่มีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐอบรมการจัดทำบัญชีเพื่อให้ประชาชนจัดทำบัญชีครัวเรือนได้ และสามารถบริหารการเงินที่ดีได้ (ลักขณา คำชู, 2562; ปาลิตา เชษฐขุนทด และปริยาณัฐ เอียบศิริเมธี, 2560) สำหรับพฤติกรรมในการทำบัญชีที่ผ่านมาพบว่า มีความสม่ำเสมอในการจัดทำบัญชีในระดับปานกลาง และนำไปสู่พฤติกรรมการออม (เอมอร แสงวงโรตม์, 2557) โดยวัตถุประสงค์การออมเพื่อการศึกษาของคนในครอบครัว เก็บไว้ใช้ยามเจ็บป่วยและชรา ส่วนใหญ่ออมในรูปเงินฝากธนาคารและการประกันชีวิต (พิมพ์ปวีณ์ มะณีวงศ์ และอังคณา จิตตามาศ, 2557; รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และนิศรา จันทรเจริญสุข, 2556; นัคมน์ เงินมัน และคณะ, 2560) ปัญหาของการทำบัญชีครัวเรือนที่พบคือ ทำให้เกิดภาระมากขึ้น มีค่าใช้จ่ายมากขึ้น ต้องซื้อสมุด

ปากกา (เอมอร์ แสงวโรตม์, 2557) และในบางชุมชนไม่เห็นความสำคัญของหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีเพราะเป็นค่าใช้จ่ายของครอบครัว เมื่อมีรายการเกิดขึ้นจะบันทึกลงกระดาษเพื่อช่วยจำ เมื่อถึงช่วงเวลาว่างตอนเย็นหรือก่อนนอนก็จะบันทึกบัญชี (นัคมณ เงินมัน และคณะ, 2560)

เมื่อประชาชนมีความรู้และสามารถทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้อง จะก่อให้เกิดประโยชน์คือ มีแนวทางในการหารายได้เพิ่มขึ้น มีวิธีการในการลดรายจ่าย และเกิดการออม ซึ่งมีงานวิจัยที่สนับสนุนดังนี้ การช่วยเพิ่มรายได้เช่น การเข้าร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชนทำให้ครัวเรือนมีรายได้มากขึ้น การนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าเพื่ออุปโภค บริโภคและจำหน่าย การช่วยลดรายจ่าย เช่น การปลูกผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์ไว้กินในครัวเรือน การลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นเช่น หวย เหล้า บุหรี่ การพนัน และการช่วยให้เกิดการประหยัด การออม เช่น การเข้ากลุ่มเพื่อส่งเสริมการออมในชุมชน เช่น การออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน (นัคมณ เงินมันและคณะ, 2560; ดนุพล วิเชียร, 2559) นอกจากนี้การทำบัญชีครัวเรือนยังนำไปสู่แนวทางในการลดหนี้สินได้ (พรทิพย์ เทือกประเสริฐ และภัทรธีรา จันทรมนตรี, 2558) เช่น ในระดับครัวเรือน ได้แก่ การออมเงิน ปลูกผักสวนครัว เลิกซื้อหวย เลิกเหล้าและบุหรี่ และในระดับชุมชน เช่น ลดค่าใช้จ่ายงานบุญกฐิน งานบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับ (แจ่มจันทร์ รีละชาติ, 2555)

จากความสำคัญและความจำเป็นในการทำบัญชีครัวเรือนที่กล่าวมาข้างต้น การทำวิจัยแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้จะทำให้คนในชุมชนได้รับความรู้และสามารถทำบัญชีครัวเรือนได้จริงจากการมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการในการทำบัญชีตลอดระยะเวลา 5 เดือนที่อยู่ร่วมกัน ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนในเชิงบวกกล่าวคือเมื่อทำบัญชีครัวเรือนแล้วประชาชนในชุมชนจะสามารถวางแผนจัดการทางการเงินได้ โดยรู้แนวทางในการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สิน สามารถชำระหนี้สินได้ตามกำหนดเวลา และเกิดการออม ทำให้มีเงินเหลือเก็บออม มีเงินไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน มีเงินเหลือเผื่ออนาคตในระยะยาว รวมถึงสามารถนำเงินไปลงทุนได้จึงเป็นแนวคิดนำมาสู่การทำวิจัยเรื่องนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบทด้านอาชีพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในตำบลไผ่พระ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษารายรับ รายจ่ายครัวเรือนของประชาชนในตำบลไผ่พระ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาภาระหนี้สินครัวเรือนของประชาชนในตำบลไผ่พระ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. เพื่อวางแผนจัดการทางการเงินของประชาชนในตำบลไผ่พระ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลไผ่พระ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 576 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่พระ, 2565) ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 จำนวน 58 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 จำนวน 40 ครัวเรือน หมู่ที่ 3 จำนวน 65 ครัวเรือน หมู่ที่ 4 จำนวน 113 ครัวเรือน หมู่ที่ 5 จำนวน 97 ครัวเรือน หมู่ที่ 6 จำนวน 95 ครัวเรือน หมู่ที่ 7 จำนวน 26 ครัวเรือน และหมู่ที่ 8 จำนวน 82 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลไผ่พระ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 145 ครัวเรือน ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มที่คำนึงถึงความเป็นน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยใช้หมู่บ้านเป็นชั้นภูมิ จากนั้นใช้วิธีการการเลือกตัวอย่างแบบอาสาสมัคร (Volunteer sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจของคนที่อยู่ในชุมชนโดยแต่ละคนจะต้องมีความเป็นอิสระต่อกัน กล่าวคืออยู่บ้านเลขที่ที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ได้ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 จำนวน 22 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 จำนวน 17 ครัวเรือน หมู่ที่ 3 จำนวน 23 ครัวเรือน หมู่ที่ 4 จำนวน 25 ครัวเรือน หมู่ที่ 5 จำนวน 17 ครัวเรือน หมู่ที่ 6 จำนวน 14 ครัวเรือน หมู่ที่ 7 จำนวน 12 ครัวเรือน และหมู่ที่ 8 จำนวน 15 ครัวเรือน

วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดโดยการใช้เกณฑ์หรือการประมาณจากจำนวนประชากร วิธีนี้ผู้วิจัยต้องทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนแล้วคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ดังนี้ จำนวนประชากรหลักร้อยละ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 15-30% หากจำนวนประชากรหลักพัน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 10-15% และหากจำนวนประชากรหลักหมื่น ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 5-10% (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ทั้งนี้ในงานวิจัยนี้มีจำนวนประชากร 576 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 145 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.17 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สมุดบันทึกบัญชีรายรับรายจ่าย และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 เดือน ตั้งแต่เดือนมิ.ย.-ต.ค. 2564 ในเดือนมิ.ย. 2564 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการบันทึกรายรับรายจ่ายของประชาชนก่อนให้ความรู้ จากนั้นในช่วงสิ้นเดือนมิ.ย. 2564 ผู้วิจัยจัดอบรมให้ความรู้ทางบัญชีครัวเรือน ความรู้เกี่ยวกับรายรับรายจ่าย การแยกประเภทรายรับรายจ่าย การบันทึกบัญชี การคำนวณ

รายการ การหายอดคงเหลือตลอดจนการสรุปรายการ ณ วันสิ้นเดือน จากนั้นเดือนก.ค.-ต.ค. 2564 เป็นการทำบัญชีครัวเรือนของชาวบ้านแบบมีส่วนร่วมกับนักวิจัยโดยร่วมกันปฏิบัติการ โดยนักวิจัยมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการที่ชาวบ้านจัดทำบัญชี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยนำมายืนยันความถูกต้องและสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่าง และผู้นำชุมชนโดยจัดเวทีประชุมเพื่อนำเสนอและแลกเปลี่ยนผลการวิจัยที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผลการวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้นก่อนเขียนรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพบริบทด้านอาชีพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในตำบลไผ่พระ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิพบว่าประชากรในตำบล โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 90 ของผู้มีงานทำประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง และ อาชีพค้าขาย ตามลำดับ อาชีพที่ทำรายได้ให้กับประชากรภายในตำบลมากที่สุด คือ อาชีพเกษตรกรรม โดยพืชที่นิยมปลูก ได้แก่ ข้าว สำหรับด้านการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงไว้เพื่อบริโภค ภายในครอบครัว และนำบางส่วนมาจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริม (องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่พระ, 2565)

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนพบว่า มีการรวมกลุ่มฝึกทักษะอาชีพโดยใช้วัตถุดิบในชุมชนเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ช่างซ่อมรถ ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ทอผ้า งานปัก ทำขนมไทย อาหารไทย มีการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ มีกองทุนสวัสดิการหลายแบบ เช่น สวัสดิการโรงศพ สวัสดิการเมื่อป่วย ตาย ภัยพิบัติ มีสถาบันการเงินชุมชน ธนาคารชุมชน มีการจัดให้มีพื้นที่ต้นแบบในการเรียนรู้การทำเกษตรปลอดสาร อาหารปลอดภัย มีการพัฒนาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนและเปิดพื้นที่เรียนรู้แลกเปลี่ยน และมีแหล่งน้ำธรรมชาติ มีประปาหมู่บ้าน และถังเก็บน้ำฝน สามารถให้บริการได้ครอบคลุมทุกหลังคาเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่พระ, 2565)

ผลการวิจัยพบว่า จำนวนครัวเรือนที่เก็บรวบรวมข้อมูลมีจำนวน 145 ครัวเรือน ใน 8 หมู่บ้าน โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 48 คน (ร้อยละ 33.10) รองลงมาคือ เกษตรกร ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน รวมจำนวน 44 คน (ร้อยละ 30.34) พนักงานบริษัทเอกชน

จำนวน 18 คน (ร้อยละ 12.41) พนักงานโรงงาน จำนวน 17 คน (ร้อยละ 11.73) ค้าขาย จำนวน 11 คน (ร้อยละ 7.59) และรับราชการ รัฐวิสาหกิจ จำนวน 7 คน (ร้อยละ 4.83)

ตอนที่ 2 รายรับ รายจ่ายของครัวเรือน

2.1 สถิติรายรับครัวเรือน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วมกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลตลอดระยะเวลา 5 เดือนตั้งแต่มี.ย.-ต.ค. 2564 พบว่าประชาชนมีรายรับ 2 ประเภทได้แก่ รายรับจากการประกอบอาชีพ และรายรับอื่น ทั้งนี้โดยเฉลี่ยในรอบระยะเวลาบัญชี 5 เดือนพบว่า รายรับจากการประกอบอาชีพเท่ากับ 14,524.49 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน รายรับอื่นเท่ากับ 1,801.19 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน รวมรายรับทุกประเภทโดยเฉลี่ยเท่ากับ 16,325.68 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ครัวเรือนที่มีรายรับสูงที่สุดต่อเดือนเท่ากับ 154,240 บาทต่อครัวเรือน ครัวเรือนที่มีรายรับต่ำที่สุดต่อเดือนเท่ากับ 1,300 บาทต่อครัวเรือน ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติรายรับครัวเรือนเดือนมี.ย.-ต.ค. 2564 (หน่วย: บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน)

2564/ เดือน	ประเภทรายรับ			ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
	รายรับจาก การประกอบอาชีพ	รายรับอื่น	รวมรายรับ		
มี.ย.	16,036.47	1,631.22	17,667.68	93,333	2,300
ก.ค.	13,734.31	1,273.75	15,008.06	98,846	1,700
ส.ค.	13,778.02	1,493.13	15,271.15	102,066	2,100
ก.ย.	15,853.20	2,250.49	18,103.69	154,240	1,300
ต.ค.	13,220.44	2,357.36	15,577.81	138,500	2,400
ค่าเฉลี่ย	14,524.49	1,801.19	16,325.68	-	-

2.2 สถิติรายจ่ายครัวเรือน

ผลการวิจัยพบว่า หากจำแนกรายจ่ายเป็น 6 ประเภทได้แก่ 1) การประกอบอาชีพ 2) อาหาร 3) เครื่องแต่งกาย 4) ยา สุขภาพ ชีวิต 5) ที่อยู่อาศัย และ 6) เบ็ดเตล็ด

ในรอบระยะเวลาบัญชี 5 เดือน ประชาชนมีรายจ่ายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ มากที่สุด โดยเฉลี่ยเท่ากับ 4,374.88 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน รองลงมาคือ รายจ่ายเกี่ยวกับอาหาร โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2,348.21 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน สำหรับรายจ่ายที่น้อยที่สุดคือ รายจ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย โดยเฉลี่ยเท่ากับ 386.98 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ทั้งนี้พบว่า รายจ่ายทุกประเภทโดยเฉลี่ยเท่ากับ 11,382.27 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สถิติรายจ่ายครัวเรือนเดือนมิ.ย.-ต.ค. 2564 (หน่วย: บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน)

2564/ เดือน	ประเภทรายจ่าย						
	การประกอบ อาชีพ	อาหาร	เครื่อง แต่งกาย	ยา สุขภาพ ชีวิต	ที่อยู่ อาศัย	เบ็ดเตล็ด	รวม รายจ่าย
มิ.ย.	4,966.33	2,302.24	349.83	927.98	1,992.01	949.05	11,487.44
ก.ค.	5,992.05	2,154.56	359.74	982.43	1,969.49	938.75	12,397.02
ส.ค.	3,849.06	2,327.06	399.81	1,084.14	2,109.33	1,168.99	10,938.39
ก.ย.	5,336.78	2,496.63	389.03	1,075.83	2,449.33	1,178.08	12,925.68
ต.ค.	1,730.18	2,460.58	436.49	1,091	2,019.19	1,425.38	9,162.82
ค่าเฉลี่ย	4,374.88	2,348.21	386.98	1,032.28	2,107.87	1,132.05	11,382.27

2.3 ยอดคงเหลือรายเดือน(รายรับหลังหักรายจ่าย)

ผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบรายรับและรายจ่าย จำแนกรายเดือนพบว่า รายรับของชาวบ้านอยู่ระหว่าง 15,008.06-18,103.69 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน รายจ่ายที่เกิดขึ้นโดยเฉลี่ยในรอบระยะเวลาบัญชี 5 เดือน คิดเป็น 69.72% ของรายรับ (รายรับเฉลี่ยเท่ากับ 16,325.68 บาท รายจ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 11,382.27 บาท) ทั้งนี้เมื่อมีการทำบัญชีครัวเรือนพบว่าในแต่ละเดือนมีรายรับสูงกว่ารายจ่าย และสามารถลดรายจ่ายได้ เมื่อเทียบกับเดือนแรกที่ทำบัญชี (มิ.ย. 2564) มีค่าใช้จ่ายคิดเป็น 65.02% ของรายรับ (รายรับเฉลี่ยเท่ากับ 17,667.68 บาท รายจ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 11,487.44 บาท) ต่อมาเมื่อระยะเวลาผ่านไปจนถึงเดือนต.ค. 2564 พบว่าค่าใช้จ่ายคิดเป็น 58.82%ของรายรับ (รายรับเฉลี่ยเท่ากับ 15,577.81 บาท รายจ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 9,162.82 บาท) ทำให้ชาวบ้านมีเงินเหลือเก็บมากขึ้น ซึ่งจากเดิมในเดือนมิ.ย. 64 ที่มีเงินเก็บประมาณ 34.98% หลังจากทำบัญชีครัวเรือนแล้วพบว่าเดือนต.ค. 64 มีเงินเก็บประมาณ 41.18% ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม 6.2% ตามตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ยอดคงเหลือรายเดือน (หน่วย: บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน)

2564/เดือน	รวมรายรับ	รวมรายจ่าย	รายรับสูงกว่ารายจ่าย
มิ.ย.	17,667.68	11,487.44	6,180.24
ก.ค.	15,008.06	12,397.02	2,611.04
ส.ค.	15,271.15	10,938.39	4,332.76
ก.ย.	18,103.69	12,925.68	5,178.01
ต.ค.	15,577.81	9,162.82	6,414.99

ตารางที่ 4 สัดส่วนรายจ่ายต่อรายรับ (หน่วย: บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน)

ค่าเฉลี่ย	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	ค่าเฉลี่ย
รายรับ	17,667.68 (100%)	15,008.06 (100%)	15,271.15 (100%)	18,103.69 (100%)	15,577.81 (100%)	16,325.68 (100%)
รายจ่าย	11,487.44 (65.02%)	12,397.02 (82.60%)	10,938.39 (71.63%)	12,925.68 (71.40%)	9,162.82 (58.82%)	11,382.27 (69.72%)

2.4 การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายหลังการทำบัญชีครัวเรือน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 145 ครัวเรือนที่ทำบัญชีครัวเรือนในระยะเวลา 4 เดือนตั้งแต่เดือนก.ค.-ต.ค. 2564 การใช้จ่ายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพลดลง ส่วนอีก 5 ประเภทใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ได้แก่ ค่าอาหาร ค่าเครื่องแต่งกาย ค่ายา สุขภาพ ชีวิต ค่าที่อยู่อาศัย และ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปลี่ยนแปลงของรายจ่าย ตั้งแต่เดือนก.ค.-ต.ค. (หน่วย: บาทต่อเดือน)

ประเภทรายจ่าย	ค่าเฉลี่ยรายจ่าย ก่อนทำบัญชีครัวเรือน (เดือนมิ.ย.)	ค่าเฉลี่ยรายจ่าย หลังทำบัญชีครัวเรือน (เดือนก.ค.-ต.ค.)	รายจ่ายเพิ่มขึ้น(+)/ ลดลง(-)
การประกอบอาชีพ	715,152(ร้อยละ 100)	608,690.50(ร้อยละ 85.11)	-14.89%
อาหาร	331,522(ร้อยละ 100)	339,798(ร้อยละ 102.50)	+2.50%
เครื่องแต่งกาย	50,375(ร้อยละ 100)	57,062.50(ร้อยละ 113.28)	+13.28%
ยา สุขภาพ ชีวิต	133,629(ร้อยละ 100)	152,402.25(ร้อยละ 114.05)	+14.05%
ที่อยู่อาศัย	286,850(ร้อยละ 100)	307,704.50(ร้อยละ 107.27)	+7.27%
เบ็ดเตล็ด	136,663(ร้อยละ 100)	169,603.25(ร้อยละ 124.01)	+24.01%

2.5 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเมื่อทำบัญชีครัวเรือน

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อทำบัญชีครัวเรือนแล้ว พบการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเกิดขึ้น 2 ลักษณะได้แก่ รายจ่ายเพิ่มขึ้น และรายจ่ายลดลง มีรายละเอียดดังนี้

ประเภทรายจ่ายที่เปลี่ยนแปลงในทิศทางลดลง มี 1 ประเภท ได้แก่ รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ ลดลง 65.16%

ประเภทรายจ่ายที่เปลี่ยนแปลงในทิศทางเพิ่มขึ้น มี 5 ประเภทโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เพิ่มขึ้น 50.19% ค่าเครื่องแต่งกาย เพิ่มขึ้น 24.77% ค่ายา สุขภาพ ชีวิต เพิ่มขึ้น 17.57% ค่าอาหาร เพิ่มขึ้น 6.88% และค่าที่อยู่อาศัย เพิ่มขึ้น 1.36% ตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเมื่อทำบัญชีครัวเรือน (หน่วย: บาท)

ประเภทรายจ่าย	เดือนมิ.ย.	เดือนต.ค.	ผลลัพธ์
การประกอบอาชีพ	715,152 (ร้อยละ 100)	249,146 (ร้อยละ 34.84)	ลดลง 65.16%
อาหาร	331,522 (ร้อยละ 100)	354,324 (ร้อยละ 106.88)	เพิ่มขึ้น 6.88%
เครื่องแต่งกาย	50,375 (ร้อยละ 100)	62,854 (ร้อยละ 124.77)	เพิ่มขึ้น 24.77%
ยา สุขภาพ ชีวิต	133,629 (ร้อยละ 100)	157,104 (ร้อยละ 117.57)	เพิ่มขึ้น 17.57%
ที่อยู่อาศัย	286,850 (ร้อยละ 100)	290,764 (ร้อยละ 101.36)	เพิ่มขึ้น 1.36%
เบ็ดเตล็ด	136,663 (ร้อยละ 100)	205,255 (ร้อยละ 150.19)	เพิ่มขึ้น 50.19%

ตอนที่ 3 ภาระหนี้สินครัวเรือน

ผลการวิจัยพบว่า จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 145 ครัวเรือน ค่าเฉลี่ยหนี้สินต่อครัวเรือนต่อเดือนเท่ากับ 29,334.26 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในจำนวนนี้พบว่า ไม่มีหนี้ 90 ครัวเรือน (ร้อยละ 62) มีหนี้สิน 55 ครัวเรือน (ร้อยละ 38) ในจำนวนครอบครัวที่มีหนี้สินพบว่า มีหนี้สินประเภทเดียว 49 ครัวเรือน (ร้อยละ 89) และมีหนี้สิน 2 ประเภท 6 ครัวเรือน (ร้อยละ 11) หนี้สินที่พบมากที่สุดคือ หนี้จากการผ่อนรถยนต์ รองลงมาคือหนี้เงินกู้ยืมธนาคาร ธกส. และหนี้จากการผ่อนมอเตอร์ไซด์ ตามลำดับ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังจากทำบัญชีครัวเรือนพบว่า ชาวบ้านหมดหนี้ 9 ครัวเรือน (ร้อยละ 16.36) หนี้สินลดลง 24 ครัวเรือน (ร้อยละ 43.64) หนี้สินเพิ่มขึ้น 12 ครัวเรือน (ร้อยละ 21.82) และหนี้สินคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง 10 ครัวเรือน (ร้อยละ 18.18) ตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการจัดอันดับหนี้สินครัวเรือน

ประเภทหนี้	ก่อนทำบัญชีครัวเรือน มิ.ย. 2564	หลังทำบัญชีครัวเรือน ต.ค. 2564
หนี้ผ่อนรถยนต์*	อันดับ 1	อันดับ 1
หนี้เงินกู้ยืมธนาคาร**	อันดับ 2	อันดับ 2
หนี้ผ่อนมอเตอร์ไซด์***	อันดับ 3	อันดับ 3
หนี้นอกระบบ	อันดับ 4	อันดับ 6
หนี้จากการซื้อโทรศัพท์/iPad	อันดับ 5	อันดับ 4
หนี้บัตรเครดิต	อันดับ 6	อันดับ 5
หนี้จากการยืมเพื่อนญาติพี่น้อง	อันดับ 7	
หนี้จากการประกอบอาชีพ(กู้เงินจากนายทุน)	อันดับ 8	
หนี้กองทุนหมู่บ้าน		อันดับ 7
หนี้โรงรับจำนำ		อันดับ 8

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสถิติรายรับครัวเรือนพบว่า รายรับจากการประกอบอาชีพมีแนวโน้มลดลงจาก 16,036.47 บาทในเดือนมิ.ย. 2564 เป็น 13,220.44 บาทในเดือนต.ค. 2564 ในขณะที่รายรับอื่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 1,631.22 บาทในเดือนมิ.ย. 2564 เป็น 2,357.36 บาท ในเดือนต.ค. 2564 ทั้งนี้รายรับจากการประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ยในช่วงระยะเวลา 5 เดือนตั้งแต่ มิ.ย.-ต.ค. 2564 จำนวน 16,325.68 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยลดลงจากเดือนมิ.ย. 2564 ที่เริ่มเก็บข้อมูลมีรายรับเฉลี่ย เท่ากับ 17,667.68 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในช่วงวิกฤติที่เกิดโรคระบาดโควิดทำให้ประชาชนมีรายได้ลดลง ผลการวิจัยของEIC (SCB Economic Intelligence Center) ที่สำรวจรายได้ของคนไทยจำนวน 3,205 คน ในเดือนพ.ย. 2564 พบว่าคนที่มียาได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือนคือกลุ่มที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจมากที่สุด ทั้งนี้วิกฤติโรคระบาดส่งผลต่อรายได้นำไปสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจที่สำคัญคือปัญหารายได้ไม่พอใช้

จ่าย ปัญหาภาระการชำระหนี้ และปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงเป็นพิเศษในกลุ่มที่มีรายได้น้อย สำหรับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 145 ครอบครัวที่ผู้วิจัยศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่าในเดือนต.ค. 2564 ค่าเฉลี่ยรายรับต่อเดือนต่อครัวเรือนเท่ากับ 15,577.81 บาท ซึ่งรวมรายรับจากการประกอบอาชีพและรายรับอื่น จะเห็นได้ว่าค่าที่ได้สูงกว่า 15,000 บาทต่อเดือนเพียงเล็กน้อย แม้ตัวเลขที่ได้จะไม่ได้บ่งชี้ว่าเป็นกลุ่มที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ แต่ควรระมัดระวังเรื่องการใช้จ่ายเงินที่อาจก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจในระดับครอบครัวได้ อย่างไรก็ตามก็ควรพิจารณารายครัวเรือนด้วย เนื่องจากคนในชุมชนแต่ละครัวเรือนมีรายได้แตกต่างกันมาก หากพิจารณาตามค่าเฉลี่ยอาจไม่พบว่ามีปัญหา แต่สำหรับครัวเรือนใดที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือนควรเพิ่มความระมัดระวังในการใช้จ่ายเงินเพื่อไม่ให้เกิดปัญหารายได้ไม่พอใช้จ่าย ส่งผลต่อสภาพคล่องทางการเงิน สำหรับครัวเรือนที่มีรายรับต่ำกว่า 15,000 บาทและไม่มีเงินเก็บจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องระมัดระวังเรื่องการใช้จ่ายเงินเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจในครัวเรือน

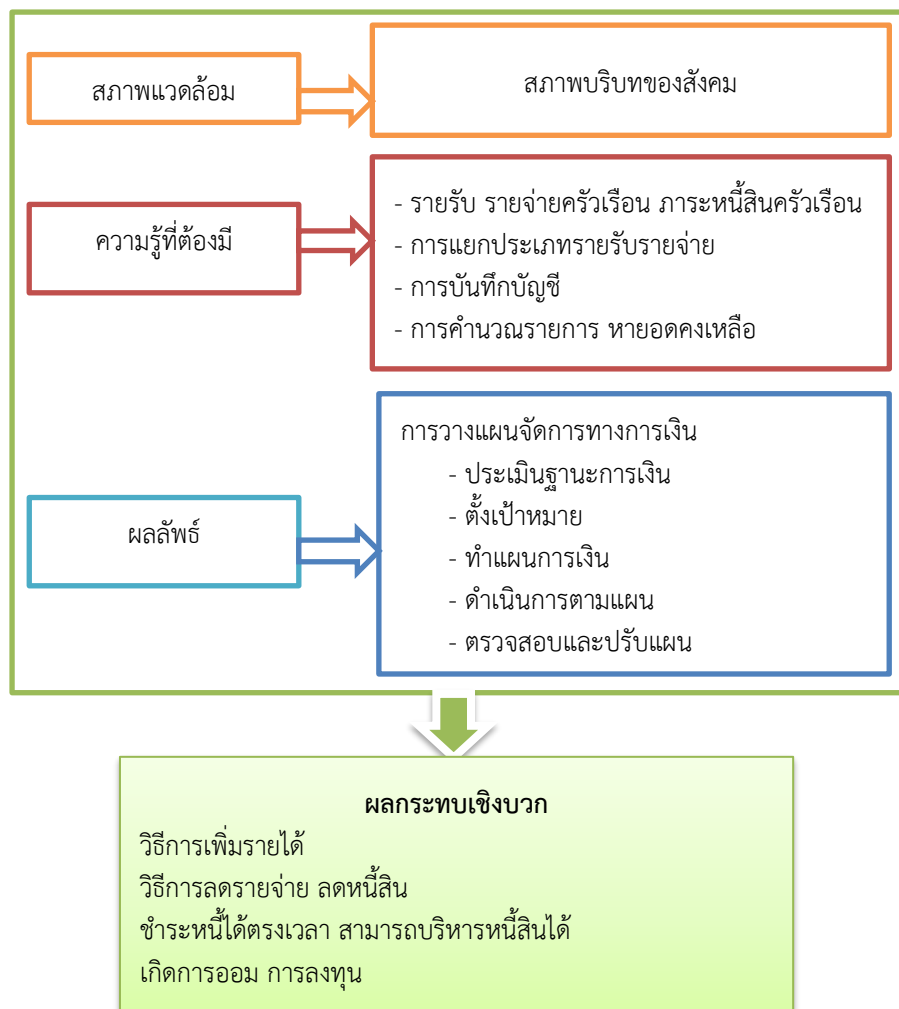
ผลการวิจัยเกี่ยวกับสถิติรายจ่ายครัวเรือนพบว่าก่อนทำบัญชีครัวเรือน (มิ.ย. 2564) มีค่าใช้จ่ายคิดเป็น 65.02%ของรายรับ ต่อมาเมื่อระยะเวลาผ่านไปจนถึงเดือนต.ค. 2564 พบว่าค่าใช้จ่ายลดลงเหลือ 58.82%ของรายรับ ทำให้ชาวบ้านมีเงินเหลือเก็บมากขึ้น ซึ่งจากเดิมที่มีเงินเก็บประมาณ 34.98% ปัจจุบันมีเงินเก็บประมาณ 41.18% ทั้งนี้หากพิจารณารายจ่ายแต่ละประเภทพบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ รายจ่ายจากการประกอบอาชีพลดลง 65.16% เนื่องจากช่วงโควิดประชาชนไม่ต้องเดินทางออกจากบ้านไปทำงานประกอบกับเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่ในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล ค่าใช้จ่ายประเภทนี้จึงลดลงอย่างมาก แต่ค่าใช้จ่ายประเภทที่เหลืออีก 5 ประเภทเพิ่มขึ้นทั้งหมดดังนี้ 1) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดเพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้น 50.19% ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนมีเวลาว่างมากขึ้น เข้าร่วมสังคมมากขึ้น ได้พักผ่อนหย่อนใจ รวมถึงมีเวลาในการช้อปปิ้งและเสี่ยงโชคในรูปแบบต่างๆเพิ่มมากขึ้น 2) ค่าเครื่องแต่งกายเพิ่มขึ้น 24.77% ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนใช้เวลาที่อยู่บ้านเลือกซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้นทั้งเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ เครื่องสำอาง และจ่ายค่าเสริมสวย 3) ค่ายา สุขภาพ ชีวิตเพิ่มขึ้น 17.57% ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนหลีกเลี่ยงการเดินทางไปโรงพยาบาลเนื่องจากโควิด จึงซื้อยารับประทานเองที่ร้านขายยา หรือยินดีจ่ายเงินเองเพื่อเข้ารับการรักษาที่คลินิกใกล้บ้าน 4) ค่าอาหารเพิ่มขึ้น 6.88% ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนอยู่บ้านมากขึ้น ทำให้รับประทานมากขึ้น และ 5) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น 1.36% ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนอยู่บ้านมากขึ้น ค่าใช้จ่ายไฟฟ้า น้ำประปาเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยเกี่ยวกับหนี้สินครัวเรือนพบว่า ประชาชนร้อยละ 38 มีหนี้สิน ทั้งนี้หนี้สินที่พบมากที่สุดได้แก่หนี้จากการผ่อนรถยนต์ รองลงมาคือหนี้เงินกู้ยืมธนาคาร ธกส. และหนี้จากการผ่อนมอเตอร์ไซด์ หนี้สินทั้ง 3 อันดับเป็นหนี้ที่พบมากที่สุดก่อนทำบัญชีและหลังทำบัญชีครัวเรือนเนื่องจากเป็นหนี้สินระยะยาว มูลค่าหนี้สูง ต้องทยอยชำระตามงวด ไม่สามารถชำระให้

หมดไปในระยะเวลาอันสั้น ดังนั้นแม้จะทำบัญชีครัวเรือนแล้วก็ยังคงเป็นหนี้ 3 อันดับแรกที่ยังมีอยู่ แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากทำบัญชีครัวเรือนคือประชาชนสามารถจ่ายหนี้ได้ตรงเวลาซึ่งก่อนทำบัญชีจะจ่ายหนี้ช้ากว่ากำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอมอร์ แสวงวโรตม์ (2557) ที่พบว่าการทำบัญชีช่วยให้วางแผนชำระหนี้ได้ตามกำหนด ทำให้รู้จักประหยัดและมีการออมเกิดขึ้น แต่สำหรับหนี้สินอันดับ 4 คือหนี้บัตรเครดิต พบว่าหลังทำบัญชีครัวเรือนแล้ว อันดับหนี้เปลี่ยนเป็นอันดับ 6 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อทำบัญชีครัวเรือนแล้วสามารถวิเคราะห์และวางแผนการใช้จ่ายเงินได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัคมน์ เงินมั่น และคณะ, 2560; ดนุพล วิเชียร, 2559 ที่พบว่าการทำบัญชีครัวเรือนช่วยลดรายจ่ายประจำ และรายจ่ายที่ไม่จำเป็นทำให้มีเงินเหลือมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ เทือกประเสริฐ และภัทรธีรา จันทรมนตรี (2558) ที่พบว่าการทำบัญชีครัวเรือนนำไปสู่แนวทางในการลดหนี้สินได้

ผลการวิจัยพบว่าหลังจากทำบัญชีครัวเรือน ประชาชนมีเงินเหลือเก็บมากขึ้นประมาณ 6.2% ทั้งนี้ควรวางแผนทางการเงินเพื่อให้เงินที่เหลือนำไปลงทุนได้อย่างเหมาะสม ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า (ดุจเดือน บุญขวาง, 2565) การวางแผนทางการเงินเป็นเครื่องมือสำคัญในการเตรียมพร้อมสู่ความมั่นคงทางการเงิน โดยศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาการแห่งประเทศไทย (2565) ให้ขั้นตอนการวางแผนการเงินดังนี้ 1) ประเมินฐานะการเงินจากความมั่งคั่งสุทธิ โดยคำนวณจากสินทรัพย์หักหนี้สิน 2) ตั้งเป้าหมาย ควรจะชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจง วัดผลเป็นตัวเลข ตัวเงินได้ สามารถทำได้ อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงและมีกรอบเวลาที่ชัดเจน 3) จัดทำแผนการเงิน กล่าวคือทำแผนการใช้จ่ายเงิน การหารายได้เพิ่ม การนำเงินที่มีไปลงทุนโดยจัดสรรเวลาให้สัมพันธ์กับรายได้และภาระ ทั้งนี้ต้องไม่กดดันตนเองจนเกินไป 4) ดำเนินการตามแผนด้วยความมุ่งมั่นและมีวินัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และ 5) ตรวจสอบและปรับแผนตามสถานการณ์ ควรตรวจสอบอย่างน้อยทุก 6 เดือนว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ หากมีเหตุการณ์ที่ทำให้ไม่เป็นไปตามแผนควรปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งจะนำไปสู่ตัวอย่างการวางแผนทางการเงินเช่น ใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายรับ มีเงินออมเผื่อฉุกเฉิน 3-6 เท่าของค่าใช้จ่ายต่อเดือน การออมในรูปแบบการฝากธนาคาร การทำประกันชีวิต หาแหล่งรายได้เสริม และนำเงินไปลงทุนอย่างชาญฉลาด ทั้งนี้การวางแผนทางการเงินเป็นพฤติกรรมที่ดีในการจัดการการเงินส่วนบุคคล การใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบ รวมถึงการไม่ก่อหนี้ที่ไม่จำเป็น (กิตติคนธ์ จิวไม้แดง, 2563) และในอนาคตเมื่อการทำบัญชีครัวเรือนมีความกว้างขวางมากขึ้น อาจพิจารณาพัฒนารูปแบบบัญชีครัวเรือนให้จัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์มีประสิทธิภาพ (สมใจ เกาต์วง, 2560) และหากพัฒนาไปถึงการทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนได้ก็ควรกำหนดให้มีการควบคุมภายในด้วยโดยให้จัดผังองค์กรเพื่อให้สามารถสอบทานกันได้ โดยระบุตำแหน่ง แบ่งแยกหน้าที่ให้ชัดเจน เช่น ด้านการเงิน การบัญชี การตลาด และการตรวจสอบ (บันเฉย ศรีแก้ว และคณะ, 2559)

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การเพิ่มรายได้ของครัวเรือนควรทำในลักษณะการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชน เมื่อมีรายได้แล้วก็ควรทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนพร้อมทั้งทำบัญชีให้แก่วิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบเพื่อให้เป็นตำบลที่มีความเข้มแข็งและมีสมรรถนะ
2. ควรวางแผนร่วมกันในครัวเรือนเพื่อหาแนวทางนำเงินที่เหลือเก็บไปวางแผนจัดการทางการเงินเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในอนาคต ทั้งนี้ควรอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้และมีความ

เหมาะสมในแต่ละครัวเรือน ไม่เกิดความเดือดร้อน ดังนั้นควรร่วมกันวางแผนทั้งในระยะสั้น (1 ปี) ระยะปานกลาง (2-5ปี) และระยะยาว (มากกว่า 5 ปี)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. พัฒนารูปแบบบัญชีครัวเรือนของตำบลให้จัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ จะเกิดความรวดเร็วในการคำนวณรายรับรายจ่ายของคนในชุมชน สามารถนำมาบริหารจัดการเกี่ยวกับการทำบัญชีได้ดี

เอกสารอ้างอิง

- กิตติคุณ จิวไม้แดง. (2563). *ประสิทธิผลการจัดการการเงินส่วนบุคคลของเกษตรกรภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดระนอง* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- แจ่มจันทร์ ธีระชาติ. (2555). การศึกษาวิจัยแนวทางการลดหนี้สินเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน กรณีศึกษา: บ้านดอนหันและบ้านดอนหันพัฒนา ตำบลท่าสองคอน จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 5(1), 50-64.
- ดุจดือน บุญขวาง. (2565). *การจัดการทางการเงิน*. สืบค้น 20 มกราคม 2565, จาก <https://sites.google.com/site/prakopkarnn/home/-5/5-3-kar-cadkar-thangkar-ngein>.
- دنۇفل ۋىشەير. (2559). ประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 10(1), 295-311.
- นัคมน์ เงินมั่น และคณะ. (2560). รูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 12(41), 59-70.
- นลินี อัครวิติสกุล และคณะ. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 14(1), 55-67.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บันฉย ศรีแก้ว และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบบัญชีการเงินวิสาหกิจชุมชนทอผ้าสีธรรมชาติ: กรณีศึกษากลุ่มบ้านหนองหัววัว ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 22(2), 121-130.
- ปาติดา เชษฐ์ขุนทด และปรียาณัฐ เอื้อยศิริเมธี. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 11(1), 98-106.

- พิมพ์ปวิณ มะณีวงศ์ และอังคณา จัดตามาศ. (2557). การประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 11: พฤติกรรมการออมสู่การพัฒนาบัญชีครัวเรือนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาชุมชนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (น.1931-1936), 8-9 ธันวาคม 2557. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- พรทิพย์ เทือกประเสริฐ และภัทรธีรา จันทมนตรี. (2558). การศึกษาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับชุมชนบ้านหนองสองห้อง ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1, 1-6.
- ภัทรา เรืองสินัญญา. (2555). “บัญชีครัวเรือน” เรื่องใกล้ตัวที่ถูกลืมมองข้าม. วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์, 7(1), 1-9.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และนิศรา จันทรเจริญสุข. (2556). การจัดทำบัญชีครัวเรือนแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. FEU ACADEMIC REVIEW, 7(1), 23-36.
- ลักขณา คำชู. (2562). การประชุมสัมมนาทางวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ครั้งที่ 12: เรื่องแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลรำแดง อำเภอลิ่งหนคร จังหวัดสงขลา (น.1009-1015), 26-28 มิถุนายน 2562. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก.
- ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). การวางแผนการเงิน. สืบค้น 20 มกราคม 2565, จาก <https://www.1213.or.th/th/moneymgt/finplan/Pages/planningsteps.aspx>
- สมใจ เกาต์วง. (2560). การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม: เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของชาติพันธุ์ลาวครั้ง ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม (น. 1879-1887), 28-29 กันยายน 2560. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สรียา วิจิตรเสถียร. (2559). การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร. วารสารครีนิครินทรวโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8(16), 101-112.
- สายสมร สังข์เมฆ. (2559). การจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในชุมชนเกาะยาวใหญ่จังหวัดพังงา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 1(3), 26-35.
- องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่พระ. (2565). ลักษณะเศรษฐกิจ. สืบค้น 29 มกราคม 2565. จาก <https://www.phaiphra.go.th/public/economy/data/index/menu/26>
- อารยา อิงไพบูลย์กิจ. (2559). การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1: เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรจังหวัด

- สุรินทร์ (น.976-986), 22 มิถุนายน 2559. อัญญา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
สุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา หันตรา.
- เอมอร แสงวโรตม์. (2557). แนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของ
ชาวบ้านในเขตห้วยจรเข้มาก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 9(2), 30-39.
- SCB Economic Intelligence Center. (2564). ผลสำรวจ EIC ชี้นไทยที่มีรายได้ต่ำกว่า
15,000 บาทต่อเดือนคือกลุ่มที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจมากที่สุด. สืบค้น 31 มกราคม
2565. จาก <https://workpointtoday.com/eic-thai-consumers-after-covid/>.

